

ÉPÜLETSZERKEZET, MINT ÉPÍTÉSZETI FORMA
- Arányok a szerkezetben arány a tömegben -

Rohoska Csaba
Építész, DLA hallgató

Témavezető: Prof. Dr. Bachman Zoltán DLA
Kossuth díjas építész
Tanszékvezető, egyetemi tanár

TARTALOMJEGYZÉK:

I. BEVEZETÉS

II. ELŐKÉPEK, HASONLÓ TÖREKVÉSEK

- Témafelvetés időszerűsége, a magyar építészetben
- Nemzetközi és hazai példák bemutatása

III. GYAKORLATI MEGOLDÁSOK

- Látható szerkezetek, térformálás épületszerkezetekkel
 - Pollack Rekonstrukció
 - 1. tézis
- Tiszta csomópontok, minimalizált forma
 - Mikszáth Ház
 - 2. tézis
- Műemléki környezetben alkalmazható, láttatott szerkezetek
 - Memi Pasa Fürdője
 - 3. tézis
- Belsőépítészeti megoldások, a szerkezettervezés „legkifinomultabb” oldala
 - C - Pharma Gyógyszertár
 - 4. tézis

IV. ÖSSZEZGÉS

BEVEZETÉS

„A gótika korában az építészek tömör kőből építettek, ma üreges kőből is tudunk építeni. A terek, amelyeket a szerkezet elemei határoznak meg, ugyanannyira fontosak, mint maguk az elemek. Sokféle térről van szó: a szigetelő panelek üregeitől, a légrésektől, a világítás, a központi fűtés csöveitől egészen azokig a terekig, amelyek elég nagyok ahhoz, hogy járjunk és lakjunk bennük. Az a törekvés, hogy a tervekben pozitív kifejezést adjunk az üres tereknek, a térbeli tartószerkezetek fejlesztése iránti növekvő érdeklődésben ölt testet. A kikísérletezett formák a természet behatóbb megismeréséből származnak, és a rend folytonos keresésének eredményei. A szerkezet elrejtéséhez vezető tervezői beállítottságnak nincs helye ebben a rendben. Az ilyenfajta megközelítésmódok gátolják a művészet fejlődését. Hiszem, hogy az építészetben, csakúgy, mint minden művészetben, a művész ösztönösen ragaszkodik azokhoz a jelekhez, amelyek megmutatják, hogyan is készült a mű. Az, az érzés, mai építészetünknek díszítményekre van szüksége, részben abból a hajlamból származik, hogy elrejtsük a korrekt módon megoldott csomópontokat, hogy elleplezzük a részek összeillesztését. A helyiségek, és terek gépészeti szükségleteit, befogadó szerkezeteket kell készítenünk. ...Ha lenne gyakorlatunk abban, hogy úgy rajzoljunk, ahogyan építünk, alulról fölfelé, és rajzolás közben mindig megjelölnénk a csomópontokat, ahol valamit kitöltenek, vagy összeszerelnek, akkor a díszítés a módszer kifejezésének szeretetéből jönne létre. Ezt követően elfogadhatatlanná válna a világítás és a hangtechnika anyagainak elkendőzése, a nem kívánatos csatornák, vezetékek, csövek eltemetése. A vágy, hogy kifejezzük a készítés módját, áthatja majd az építés egész társadalmát, az építészt, a mérnököt, az építőmunkást és a rajzolókat.”

Louis Kahn

Az imént közölt idézet Kahn építészeti törekvéseinek szubsztanciája, melyeket szinte kivétel nélkül magaménak érzek. A leírtak mai megvalósításához azonban, elengedhetetlen az utolsó sorokban említett alkotók (építészek, mérnökök, építők és rajzolóok) összhangja, vagy inkább úgy mondanám, egymás tiszteletén és megértésén alapuló közös alkotó munka.

Az eddigi pályafutásom során lehetőségem adódott az előzőekben említett elvek kipróbálására, különböző léptékű és funkciójú épületeken. Sport épületen, szociális épületeken, ipari jellegű épületen és több családi ház tervezésekor, valamint belső építészeti munkáknál.

A legnagyobb tervezési munkám, a Pollack M. Műszaki kar rekonstrukciója volt, és van. Amikor is, a meglévő épület szerkezeteinek, tereinek megtartása mellett, kellett megoldani egy tiszta szerkezeteken nyugvó, ezekből következő épületet. Kisebb léptékű, családi házaknál (Mikszáth utcai családi ház), ahol egy új szereplő, a megrendelő igényeinek is meg kellett feleltetni ezt az építészeti gondolatot. És az egyik legérdekesebb és legnagyobb kihívást jelentő építészeti feladatkor, műemléki környezetben (Memi Pasa fürdője), ahol a műemléket figyelve és tiszteletben tartva, is lehetett ezen elvek figyelembevételével megfelelő építészeti életre hozni.

Építésztként fontosnak tartom, hogy ezeket, a tervezési feladatokat komplexen vizsgáljam, a különböző kihívásokra az adott szituációknak megfelelő építészeti választ adjam. Mindig egy szerkezet centrikus, a konstrukció arányait és részleteit szem előtt tartó épület létrehozásával.

II. ELŐKÉPEK, HASONLÓ TÖREKVÉSEK

A modern építészet viszonya a modern épületszerkezetekhez és technológiákhoz nagyon pozitív. Az építészek felhasználják, sőt némelyek feltalálják (tervezik) az új szerkezeteket. *„Nagy korszak áll küszöbön. Új szellem született. Az ipar féktelenül, mint a folyó, mely céljára tör, hozza magával az új eszközöket, melyek az új szellemmel töltött korszaknak felelnek meg.”* Írta Le Corbusier. Ezek a lelkes mondatok az új technikáknak, szerkezeteknek és anyagoknak szóltak, melyektől az építészet megújulását remélték a modern építészek. A modernnek üdvözölték az ipart és annak termékeit. Az épületet is ilyen „termékként” kezelik, *„a ház lakógép”*. Törekvéseik a következő képen foglalhatók össze:

- Az új anyagok és szerkezetek új épületformákat generáltak. Az új anyagok: a beton, vasbeton, acél és az üveg, mint térelhatároló szerkezet lehetőségének felismerése, a kor építészeti feladatainak megoldásában. Az említett anyagok és szerkezeti elemek tulajdonságainak optimálisan megfelelő, konstruálási, téralakítási, felületképzési lehetőségek kikísérletezése.

- A vasbeton és acél vázszerkezet maximális kihasználása: a tartó-, illetve térelhatároló szerkezeti rendszerek radikális elválasztása, s ez által minden eddiginél rugalmasabb, szabadabb téralakítási- szervezési mód kidolgozása.

- A tömeges építés, azaz lakás- és más tömeges igények kielégítésének felvállalása. A nagyipari sorozatgyártás eszméjének felvetése és első kísérleti példányainak megszerkesztése. A nagyipari sorozatgyártás építészeti feltételeinek, méret- és arányrendszerének, a gyártott elemek összeépítésének, a csomópontok megoldásának, a modulrendszerű homlokzati megjelenés kidolgozása.”

(Le Corbusier: Villa Savoye, Poissy 1929-1931, Giuseppe Terragni: Casa del Fascio, Como 1932-1936, Ludwig Mies van der Rohe: Crown Hall, Chicago 1950-1956)

„A funkciót követi a forma”, a funkcionalista építészeti tervezési sémája a következő: homogenizált átlagigények kielégítése sorozatgyártott elemekkel. A következmény: elidegenítő, ingerszegény, jellegtelen építészeti környezet. A funkcionalista tervezés figyelmen kívül hagyja az ember változatosságra való

törekvését, és ezért érzi monotonnak, ingerszegénynek ezt a tervezési módszert. Valószínűsíthető, hogy nem ezt a jövőképet álmodták meg a „moderneknak”.

(Kósa Zoltán: Széher úti Villa, Budapest 1934, Le Corbusier: Svájci pavilon, Párizs 1930-1932)

A funkcionalizmus mindenekelőtt a funkció elsődlegességét hangsúlyozza, a konstruktivizmus az anyagból, a szerkezetből, a technikai feltételekből indul ki. Ezeknek megfelelő bemutatásával, kifejezésével juthat el az épület korszerű formájához. Az anyagnak és szerkezetnek ellentmond azok eltakarása. Megszünteti a szerkezetek egymás közötti feszültségét, amelyet a szerkezetek tiszta kialakítása eredményez.

A mérnöki szerkezetek a szerkezet elsőrendűségét hirdeti. Az épület alakját, belső terét és tömegét a konstrukció határozza meg, mentes minden kiegészítő díszítéstől. A konstruktivista stílus mindaz, amiről a korábban említést tettem a „szép konstrukció”, de a szerkezet csak akkor lehet esztétikus, ha azt az építész pontosítani, leredukálni és koncentrálttá tudja tenni.

(Pierre Luigi Nervi: Palazeto dello Sport, Róma 1956-1957, Kenzo Tange: Olimpiai csarnok, Tokió 1963-1964)

A racionalizmus, elveti a funkcionalizmus banális építészetét, célja az építészet művészi szintre történő ismételt felemelése. *„A funkcionalista a maximálisan specializált célhoz való lehetséges legteljesebb alkalmazkodásra törekszik. Ezzel szemben a racionalista a sok esetben jól megfelelő formára. Amaz a különös feltételekhez jól simulót, az egyszerűen célozza meg, emez az általános szükségleteknek a lehetőség szerinti jól megfelelőt, a normát. Amaz csak alkalmazkodás, viszonyulás, öntudatlanságból származó alaktalanság, mimikri, emez saját akarat is, öntudat, játék, forma.”* Adolf Behne

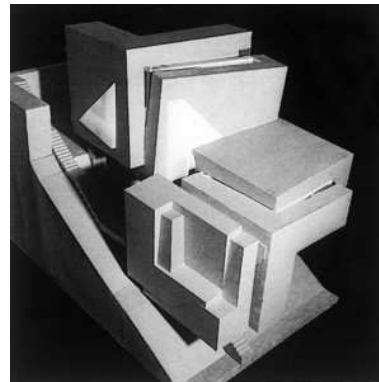
Az építészeti forma valamely tartalom formája, amelyre vonatkozik. A művészi jelentést a végtelenségig leegyszerűsített, geometrikusformák közvetítik.

(Aldo Rossi: Partizán emlékmű, Segrate 1965, Oswald Mathias Ungers: Német Építészeti Múzeum, Frankfurt 1979-1984)

A dekonstruktivizmus a modernből nő ki, az alaprajzok, metszetek, síkok elmozdításával a tektonikus rend felbontásával hoz létre tömegeket és formát. Elutasítja az építészeti dogmákat, a kifordított koordinátáknak köszönhetően kibontakoznak a szerkezetek és megmutatkoznak teljes formájukban. A belső szerkezeti, formai feszültségek ebben a stílusban bontakoznak ki a

leglátványosabban, így talán ez az építészeti vonal kerül legközelebb a művészetekhez.

(Coop Himmelblau: Funder gyár, St. Veit 1988-1989, Peter Eisenman: Guardiola House, Cadiz 1988, Zaha Hadid: Vitra tűzoltóállomás, Weil am Rhein 1993)

Peter Eisenman – Guardiola house, modell

1. TÉMAFELVETÉS IDŐSZERŰSÉGE, A MAGYAR ÉPÍTÉSZETBEN

„Míg a térbeli elrendezés a műszaki megoldások kidolgozása nélkül is meghatározható, a karakter nem függetleníthető a tervezés, illetve kivitelezés folyamatától. Erre utal Mies van der Rohe ismert gondolata is: >Az Isten a részletekben lakozik.< Az utóbbi évszázad technikai forradalma ezért nem egyszerűen csak technikai forradalom. A modern technika nem pusztán a mennyiségi és a gazdasági problémák, megoldására szolgál. Ha helyesen értelmezzük, segítségével a historizmus leértékelődött motívumait olyan formákkal válthatjuk fel, melyek sajátos karaktert kölcsönöznek környezetünknek, mely ez által valódi helyé válik.” Christian Norberg-Schultz

A fenti sorokban összegyűjtött és villanásszerűen bemutatott építészeti irányzatok első pillantásra különbözhetnek egymástól, azonban, ha jobban megnézzük, sok ponton mutatnak hasonlóságot. A dolgozatomban egy ilyen pontot vizsgálok, és mutatok be. Számomra ez az azonosság pedig a szerkezet, az a szerkezet, ami az épületet, minden szempontból meghatározza. A szerkezetek attól függően, hogy milyen anyagból vannak, máris hordoznak magukban valamilyen karaktert. Ez a karakter máris meghatározhatja, és el is döntheti alkalmazhatóságát. Az épület karaktere elválaszthatatlan ezektől a szerkezetből következő karakterisztikus jegyeiktől. Az építész elsődleges feladatának érzem, hogy felismerje ezeket, a jellegzetességeket, és az épület karakteréhez legmegfelelőbb szerkezetet válassza. Az, az épület, amelyik nem tudja a szerkezetének karakterét megmutatni (elrejti azt) nem lehet teljes, nem bontakozhat ki teljességében, sem szerkezetileg, sem pedig formájában.

Az építészet folyamatosan változik, mindig reagál az adott kor kihívásaira. A legújabb anyagokat és technológiákat alkalmazza, és önti őket olyan formába, ami a kor emberét leginkább kielégíti. A modern építészet hajnalán a technológiai forradalom, és az új anyagok, nyújtotta lehetőségek, az új épületszerkezetek (pilléresítés, nagy fesztávok stb.) és az ezekből fakadó új geometriák inspirálták az építészeket más gondolkodásra. Napjainkban hasonló a helyzet, bár a technológia nem változik olyan hirtelen és olyan látványosan, de folyamatosak a

fejlesztések és folyamatosan jelennek meg új anyagok. Ezen új „anyagokat” nem mindig tényleges anyagként kell érteni. A mai építészet a digitális kor hajnalán, már nem csak a hagyományos szerkezeti és esztétikai elvárásoknak kell, hogy megfeleljenek. A mai épületek gondolkodnak, élnek. Ezeket, a rendszereket, a mai építésznek legalább olyan magabiztossággal kell kezelnie, mint azokat a szerkezeteket, amelyek az épületet alkotják. Az arányokra visszatérve, az épületek mai arányait, geometriáját és tömegét, ha úgy akarjuk, minden percben megváltoztathatjuk. Ehhez csak az előbb említett technológiák ismerete és alkalmazása szükséges.

A hazai építészetben jelenleg, nem lehet az anyagokat olyan mennyiségben felhasználni, mint azt az építészek szeretnék. Ez sok esetben egy befelé forduló szakmai hozzáállással magyarázható, vagy nincs meg a szükséges szakmai tudás az adott anyagok szakszerű tervezéséhez és építéséhez. Sokszor könnyebb a megszokott szerkezetekkel megoldani az adott építészeti feladatot, mint konstruktívan hozzáállva, tervezett szerkezetek felhasználásával. Abban az esetben, ha „késztermékből” építünk, az épületet alárendeljük a szerkezetnek, így sérülhet az eredeti építészeti koncepció és az építészeti szabadság. Ez a szabadság nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az építész mai, modern, és maradandó épületet hozzon létre. A szabad szerkezet választása, vagy annak megtervezése előre vetíti annak lehetőségét, hogy az építész a környezetére legjobban reflektáló, ebből következően a leggazdaságosabb épületet hozza létre. Az épület tervezett szerkezetei tudják legjobban kielégíteni a mechanikai és ezzel együtt az esztétikai elvárásokat.

A tömeges építés problémája mit sem változott a 30-as évek óta. Talán csak annyit, hogy az építész és a felhasználó (vásárló) még inkább a beruházó és az építő anyagok befolyása alá került. A szorított költségeket az építész, csak ezekkel a „szokványos” szerkezetekkel tudja megoldani. Nincs lehetősége kísérletezni, az épületet az adott terület által felvetett kihívásoknak megfeleltetni, a majdani lakók elvárásainak megfeleltetni. Úgy gondolom, hogy a tervezésre szánt idő az, az alkotóelem, mely lehetővé tenné ennek a problémának a megoldását.

Ezekre az élő építészeti problémákra érzem jó megoldásnak a konstruktivizmusban és a racionalizmusban „lefektetett szabályokat”. Dolgozatomban a már többször is említett szerkezetek, és a szerkezetek által létrehozott tömegeket és tereket vizsgálom. A szerkezet tervezett geometriáinak, az adott testen belül kialakított

arányainak fontos jelentőséget tulajdonítok. Az épület végső megjelenésében elsődlegesen az adott szerkezetek egymáshoz és az épülethez viszonyított arányai meghatározóak.

Az épületen belüli egyensúly és geometria elsődlegesen a primer szerkezettel alakítandó ki, a kiegészítő másodlagos szerkezetek feleslegessé válnak, amennyiben az előzőekben említettek megvalósulnak. Az épületben kialakított szerkezetek által határolt tereket a bennük feszülő szerkezetekkel töltjük meg. A terek pedig meghatározzák a befoglaló formát, ami létrehozza az épület tömegét. Tehát az épület formája, arányai és aránytalanságai egyenesen visszavezethetők a primer szerkezethez. A végleges geometriához egyértelműen hozzátartozik a nyitott és zárt terek, a külső és belső kapcsolata, valamint ezek összhangja. A materiális szerkezeteket hangsúlyozhatjuk olyan elemekkel, melyek egyidősek az építészettel, ilyen például a fény. A fény által a terek kontrasztossá, a szerkezetek hol karcsúvá, hol súlyossá tehetők.

„A fény kifejező ereje az idővel együtt változik. Úgy vélem, hogy az építészet anyagai nem merülnek ki a megérinthető fában vagy betonban, túl ezeken, ide tartoznak a fény és a szél, amelyek érzékeinkhez szólnak. ... Az identitás kifejezésének legfontosabb eszközei a részletek. ... Ezért a részletek számomra nemcsak az épület fizikai összeállítását szolgálják, hanem egyúttal ösztönzőleg hatnak az építészet összképének kialakulására.” Tadao Ando

Tadao Ando – Armani Teatro, foto

2. NEMZETKÖZI ÉS HAZAI PÉLDÁK BEMUTATÁSA, SZEMLÉLETBELI KÜLÖNBSÉGEK

Napjainkban Magyarországon kialakulóban van egy új építészeti szemlélet. Ezen szemlélet alapjául, egy letisztult forma és szerkezet kezelés szolgál. A szerkezet kialakítását, mindenkor az épület karaktere határozza meg. Az építészeti karakter kialakításában a környezet, a hely karaktere és természetesen a megrendelő igényei is jelentős szerepet kapnak.

A környezet fontos a tervezés folyamatából kihagyhatatlan elem. Ha az építész figyelmen kívül hagyja, az épület elvesztheti hitelét. A szerkezet kitalálásának folyamatában az első inspiráló elem az épület elhelyezésére szolgáló terület. A terület karakterének kell, hogy meghatározza a rá helyezendő épület karakterét, és ez a karakter máris meghatározhat bizonyos dolgokat. Ezek a „dolgok” a következők:

- az épület területen elfoglalt helye, a tájolásból és környezeti elemekből kialakuló elemei, bejáratok, teraszok, nyitott és zárt tömegek.
- az így leszűkített területből következik az épület geometriája és arányos formája.
- a geometria meghatározza a szerkezetet, amelyből kialakítható az épületforma, ez az a bizonyos szerkezet, amiről a dolgozatomban több szó is esik majd.
- a szerkezet minél letisztultabb kialakítása lehetővé teszi az egyszerű kivitelezést, ami nem feltétlenül jár együtt az olcsó megépítéssel, feltételezi a tiszta épületformát.

Az itthoni szemlélet módban ott a hiba, hogy legtöbbször a tervezésben és a kivitelezésben résztvevők nem tudják megérteni egymást. Az alkotás folyamatában nem vállal mindenki egyenlő részt, a társtervezők nem vonhatók be ebbe az elmélyült tervezői munkába. Legtöbbször elkerülik a bonyolultabbnak tűnő feladatok megoldását, szerencsére azért vannak kivételek, és ez bizakodással tölt el.

Pályafutásom során találkoztam és dolgoztam együtt kreatív statikussal, kivitelezővel. Az ilyen csapattal történő munka az, ami az építészt új dolgok kipróbálására ösztönözheti, és ekkor nyílik lehetősége az előzőekben már említett kísérletezésre, ezáltal pedig egy jól kiforrott a kihívásokra jól felelő épület tervezésére.

Bachman Gábor – Solitude I., olajkép

III. GYAKORLATI MEGOLDÁSOK

1. LÁTHATÓ SZERKEZETEK, TÉRFORMÁLÁS ÉPÜLETSZERKEZETEKEL

POLLACK REKONSTRUKCIÓ 2002-2007

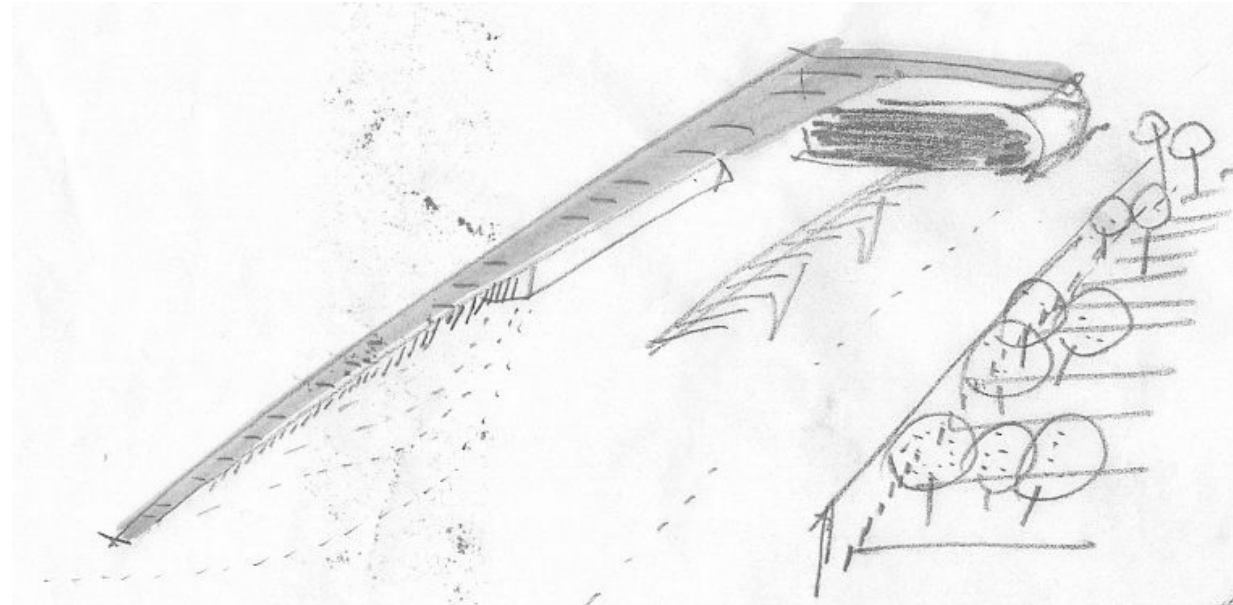
Pécs, a Mecsek lábánál, a belváros és a lakóövezet határán található a Pollack Mihály Műszaki Kar épületegyüttese. Az épület Pécs északi részén fekszik, alatta a Rókus dombbal és a sörgyár épületeivel. Az épületet Módos Ferenc tervei alapján építették 1969-ben. Az iskola épületétől keletre található egy kollégium épület (nyolc emelet magas, paneles szerkezetű), mely a kar hallgatóit szolgálja ki, földszintjén egy üzemi konyhával és étkezdével. A terület déli részén pedig egy strandfürdő. A területre tekintve egy jól működő egyetemi kampusz képe tűnik fel. Az épület az akkori kor építészeti irányának megfelelő építészeti eszközökkel megoldott épület. Egyszerű épülettömegekkel, tiszta funkcionáló alaprajzokkal. Az épület három elválasztható épülettömegből áll. Kelet- nyugati hossz tengellyel két egyforma három emeletes épülettömeeggel, ezeket egy lebegő híd köti össze, valamint egy kétszintes laborszárnyal, a déli épülettől dél- keletre. Az északi épülettömböt keletről a tornaterem monolit beton tömbje, északról pedig a 400 fős előadó hasonló beton „doboza” zárja le.

A terv előélete:

A pécsi Pollack Mihály Műszaki kar rekonstrukciós terveinek első fejezete 2003-re datálódik. Akkor, az a terv nem kizárólagosan az épülettel és annak közvetlen környezetével foglalkozott. A koncepció magában foglalta az oktatási épület bővítését, a Rókus dombon át a Donátusból érkező út tervét, valamint, a környéken élőket, kiszolgáló funkciókat. A terv egyik legérdekesebb elemét képezte egy a hegyről érkező út terve, amely a hegyen lakók belvárosba történő bejutását

könnyítette volna meg. Az út nyomvonala eltért a most meglévőtől, keresztülvágva a Rókus dombot. Az úthoz a koncepciónk szerint kapcsolódott egy benzinkút illetve egy földalatti teremgarázs. A teremgarázs a környéken lakókat, a hegyen élőket, de leginkább a Pollack hallgatóinak szükségleteit elégítette ki. Az épület rekonstrukciója teljesen megváltoztatta az épület jelenlegi karakterét. A környező terület teljes rekonstrukciójával egy egészen új városrész alakult ki, amely egy egyetemi kampuszhoz hasonlóan önállóan működött, garázs, benzinkút, étterem, sportpálya, uszoda és természetesen az oktatási és kollégiumi épülettel.

A következő tervfázis 2004-ben már egészen leredukálódott. A terv már csak az épülettel és közvetlen környezetével foglalkozott, de még így is elég nagy léptékű rekonstrukcióról beszélhettünk. Az utolsó „végleges verzió koncepció terve már a kivitelezhetőség és a pénzügyi háttérrel figyelembevételével készült 2005 végén. Ebben a tervben egy új bejárat, új aula két 200 férőhelyes előadóterem szerepelt, mint bővítés. A rekonstrukció többi része az épület kontúrján belül valósulna meg. Új tantermekkel, irodákkal, hallgatói központtal és egy korszerű könyvtárral.

2007-ben a terv eljutott a megvalósulásig, és jelenleg is folynak a kivitelezési munkák. Az első ütem 2007 szeptemberében kerül átadásra.
Részlet a műleírásból:

„Az épület 1969-ben épült. A két darab (oktatási és oktatói szárny) háromszintes épülettömb („A” és „B” épület) előre gyártott (UNIVÁZ) rendszerben épült. A laborépület („C” épület) vegyes technológiájú, a felső szint előre gyártott (UNIVÁZ) technológiájú, az alsó szint, pedig utólagosan készült helyszíni monolit vasbeton szerkezet. A jelenlegi 400 fős előadó és a tornaterem szintén helyszíni monolit vasbeton szerkezettel készültek.

Az épületegyüttes állaga épületszerkezeti szempontból leromlott. Az „A” és a „B” épületek homlokzati paneli elcsúsztak, a konzolos gerendák megereszkedtek. Ezen épületek faanyagú homlokzati nyílászárói szintén elavultak, megvetemedtek ezért rosszul zárnak és beáznak. A lapos tetők (a teherhordó szerkezet feletti rétegek: hő és vízszigetelés) szintén felújításra szorulnak, azok több helyen is beáznak. Az épületegyüttesben alkalmazott kopolitüveges homlokzati felületek leromlott állapotúak, több helyen is sérültek, szintén beáznak (a tornateremnél a legrosszabb állapotúak, szinte minden elem törött és beázik).

A két épületszárny tájolása miatt a déli oldalon a helyiségek napközben (főként a nyári időszakban) túlzottan felmelegednek, az árnyékolás nem megoldott. Az északi oldalon az időjárás hatása, mind a paneleket, mind a nyílászárókat túlzottan igénybe veszi, ezért több helyen is beáznak. Az épületben található burkolatok a tantermekben linóleum, az irodákban linóleum vagy szőnyegpadló, a vizesblokkokban márványmozaik burkolat, ezek néhány felújított teremről eltekintve elhasználódtak.

Az épületcsoport egészét tekintve a vizesblokkok felújításra szorulnak. A teljes szennyvízhálózat cseréje szükséges. A gépészeti aknába bekötött a lapos tetőről érkező csapadékvíz elvezető hálózat szintén elavult. Az épület jelenlegi villamoshálózata (erős és gyengeáramú hálózat) szintén cserére szorul. A rekonstrukció ugyanis m² növekményekkel jár, ezeket a jelenlegi hálózat ellátni nem tudja (a m² növekménytől eltekintve is szükséges a hálózat cseréje). Az előzőekben említett tájolásból eredő déli oldali felmelegedés kiküszöbölésére (ill. az épület bizonyos pontjain a funkcióból eredően: számítógépes laborok, szerverszobák, előadó termek) gépészetileg megoldott szellőztetés szükséges, ez jelenleg csak az „A” épület első emeletén, ill. néhány irodában split klímák formájában van kiépítve. A földszinten található 100 fős, ill. 400 fős előadók központilag szellőztettek.

A régi hőközpont funkcióját veszítette, az épület jelenleg távfűtéssel üzemel, a régi hőközpont teljesen leromlott állapotú. A benne található gépészeti elemeket el kell távolítani és a területet meg kell tisztítani a szennyeződésektől.

Bejárati sétány és Aula + előadóterem:

A Boszorkány úton három tömb érintett az átépítésben, a legjelentősebben az É-i oldalon található oktatási szárny fog változni. Az épület Ny-i oldalán (a jelenlegi bejárat és aula átépítésével) kialakul egy új a mostaninál exkluzívabb sétányszerű felvezetés (növényekkel és padokkal) ami az egyetemi karhoz sokkal méltóbb bejárati kialakítás. A jelenlegi kisméretű aula a Ny-i irányban bővül, így lehetőség nyílt nagyobb rendezvények lebonyolítására, és a sétány irányába történő nyitással ezek a szabadban is megtarthatók. A Ny-i oldalon található, félig a domboldalba rejtett épülettömeg fogadja magába azt a két, egyenként 250 férőhelyes előadótermet, amelyek mind méreteik, mind, pedig felszereltségük miatt lehetővé teszik különböző konferenciák és meghívott előadók által tartott szemináriumok lebonyolítását. A tömeg méreteit csökkentendő félig a tőle É-ra található domboldalba van beékelve, így kialakítható lett egy tetőkert, ami a diákság számára is használható (a sétány vertikális kiterjesztéseként) felület. Az aula Ny-i irányba történő meghúzásával túlzottan mély teret kaptunk, amit belmagasságilag nem tudtunk növelni (meglévő födémek), így az új födémszakaszon nagyméretű födémáttöréseket alakítottunk ki különböző átmérővel. Az áttörések nagymennyiségű fényt engednek be az aulába, és optikai kapcsolatot teremtenek az aula fölé magasodó épülettömeeggel. A kialakult épülettömegeken a homogén burkolati struktúrák érvényesülnek, az előadó úttest fölé nyúló tömegén kívül mindenhol vakolt fehér homlokzatok lesznek kialakítva, ez a megoldás egy kicsit neutrális, de mindenképp egy a tömegeket (amelyek mind méretüket, mind, pedig geometriájukat tekintve elég változatosak) egységesítő kialakítás. Az előadó tömege pedig, egy sötét színű fűrészelt kőlap burkolatot kapna, hasonló burkolattal kialakítva a sétány támfalai és vízszintes járófelületei, amiket fapalló és zöld felületek szakítanak meg helyenként.

Északi folyosó + bejárat, Tornaterem:

Az oktatási szárny földszinti folyosója jelenleg túlterhelt sok funkció van felfűzve rá, nagy létszámú (100 fős) előadók nyílnak bele. Az aula és a hozzá csatlakozó 2db új előadó (egyenként 250 férőhelyes) tovább növeli a folyosó terhelését, ezért ennek a szakasznak mindenképpen bővülnie kell. A bővítést két irányból közelítettük meg, az egyik, hogy a forgalmas és szűk folyosót szélesítettük, a közlekedési zónából minden egyéb elemet (fotelek asztalok stb.) eltávolítottunk, azok számára új területeket alakítottunk ki. A K-i oldalon egy új hátsó bejárat

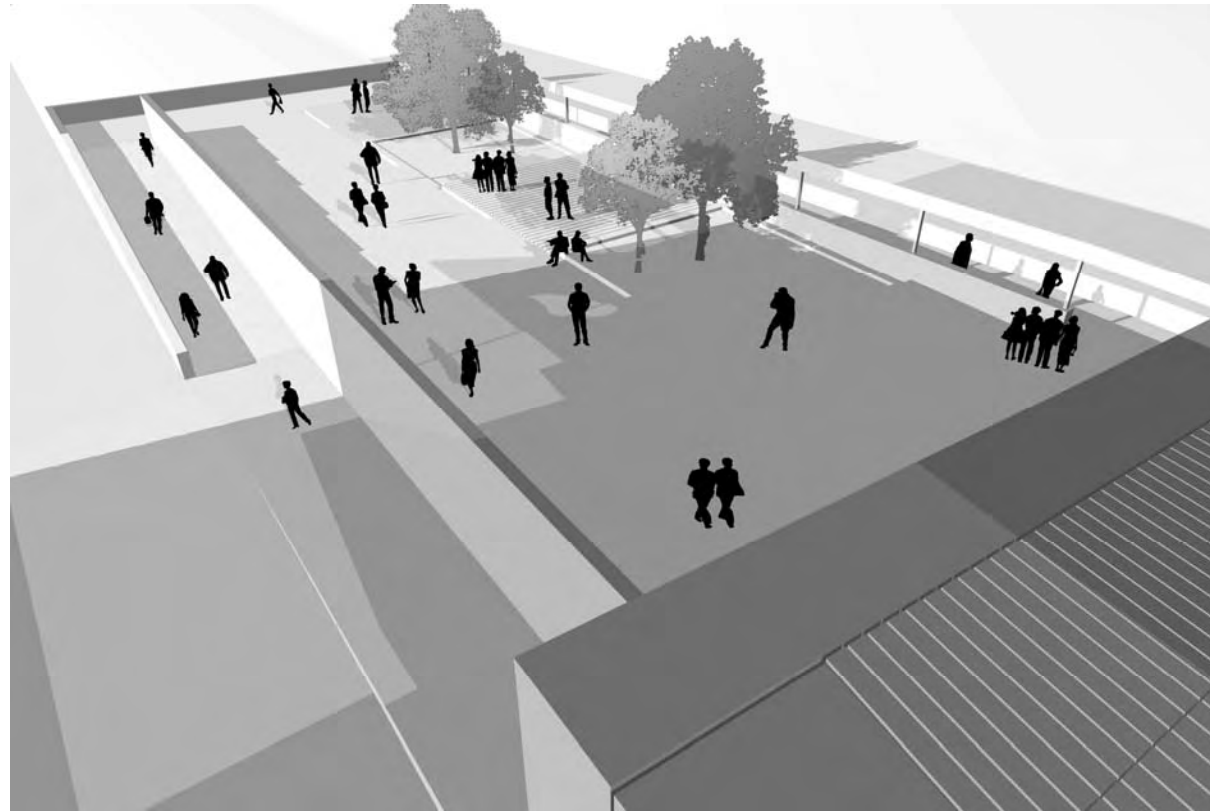
készül ezért bizonyos funkciók (jegyzetbolt, büfé) helyzete megváltozik, így a folyosóról nyíló funkciók már nem akadályozzák a közlekedést. Az É-i oldalra "pihenő dobozok" kerülnek, és ezek mellett felnyitjuk a folyosót, és így ki lehet jutni az É-on kialakított teraszokkal fedett kertbe.

A tornaterem jelenleg szintén kissé szűkös, lelátó, ami nézőket tudna fogadni nincs, és a szociális blokkok is elhanyagoltak, illetve számuk nem kielégítő. A tornaterem ezért D-i és K-i irányban bővülne. K-en az oktatók illetve versenyek alkalmával a bírók számára alakítottunk ki öltözőket és zuhanyzókat. D-i irányban a terem egy kisméretű lelátóval bővülne. A koncepció része lenne, hogy a tornaterem az iskola többi részétől leválasztva is tudjon üzemelni, így külsős rendezvények befogadására is alkalmassá válna. Az épület hátsó megközelítése hasonlóan a főbejárathoz egy impozánsabb kialakítással, burkolt és zöldfelületek közé fűzött rámpás lépcsős sétányon keresztül történne.

Laborépület és az új Könyvtár:

A jelenlegi laborszárny kialakítása (javarészt az utólagos hozzáépítése következtében illetve az átrium udvarok beépítése miatt) pincszerű, sötét és szűk labirintusszerű folyosó rendszerre felfűzött "olajszagú" tantermekkel. A laborok átcsoportosításával, az "olajszagú" termek alsó szintre helyezésével és a műszakilag jobban felszerelhető korszerűbb laborok emeleti elhelyezésével gondoltuk ezt a helyzetet orvosolni. A közlekedési rendszerben a lépcsők helyett rámpákat alakítunk ki, és a folyosó ezen, szakaszait kiszélesítjük, a kopolit falak helyén nyitható üvegezett felületeket alakítunk ki.

Az épület funkcióját egy hallgatói centrummal bővítenénk, amihez egy "egyetemi klub" is csatlakozna, kávézóként és kisebb rendezvények lebonyolítására alkalmas helyként. Az átrium udvarokba ismét növényekkel telepítenénk ezzel csökkentve a pincehatást. Az épület igazi központja azonban mégis csak az új könyvtár lenne. A könyvtár a régi hőközpont helyén alakulna ki két szinten a jelenleginél nagyobb alapterületen, bővített funkciókkal. Az így kialakított labor épület a két új funkciónak (hallgatói centrum, könyvtár) köszönhetően szerves részévé tudna válni az épület többi részének, és feltölthető lenne étellel."

Az új épület:

Azért beszélek új épületről, bár nyilvánvaló, hogy egy meglévő épületcsoport rekonstrukciójáról van szó, mert az épülethez készült bővítések, az épületben elképzelt átalakítások és az épülethez készülő bővítményekkel az épület eredeti kontúrja és aránya teljesen megváltoznak.

Az új épület mégsem szakít az eredeti épülettel, inkább kiemeli a régi épület erőnyeit, hangsúlyosabbá teszi azokat.

És, hogy milyen eszközökkel érhető el ez, íme, néhány közülük:

Az új aula:

A meglévő épület aulája igazán nem is volt aula, egy bejárati előtér, ami a primer szerkezetek által telezsúfolva, a funkciótól körülvéve leginkább a közlekedést tudta kiszolgálni. A tér aránya sem hasonlítható egy a klasszikus értelemben vett aulához. Nyomott belmagassága miatt nem volt kellően impozáns. Szerintem ez nem is olyan nagy baj. Inkább az, hogy nem volt kellően nagyvonalú, felszabadult, friss. Az előtérben felhasznált anyagok, azok színvilága mind ezt a hatást erősítették.

Elsődleges építészeti feladatnak éreztük ezt a „nyomott” hatást megszüntetni. Az épület bővítésével az előbb említett térarányok, ha lehet ilyet mondani, tovább romlanak. Az épület nyugati irányban szélesedik és bővül az aula. Ekkor már alapterületileg kezd hasonlítani egy igazi, jól működő aulához, de a térérzet szempontjából az aula sérül. Az új és a régi aularészt egy padlósíkkal akartuk megoldani, ezzel a döntésünkkel eldőlt, hogy a belmagasság nem növelhető meg az új térésznel. Az aula alapterület növekedése által a tér túl mélyé vált, és a homlokzati frontok megnyitások nem voltak elegendőek a tér megvilágításához.

Ezt a hatást, ami az alacsony belmagasság (meglévő épületszerkezetek, födémek) következménye olyan építészeti eszközök megválasztásával oldottuk föl, melyek a teret optikailag tágítják. Az új épület szerkezeteit „kibontottuk”, a meglévő épülethez szinte nem is csatlakozik az új épület. A régi és új épületrészt transzparens szerkezettel kapcsoltuk össze. A belső térben látszó épület szerkezetek, folyamatosan változó geometriája, valamint, azok iránya és anyaghasználata bontja fel azt a monotóniát, amit az előző aula hozott magával. A térben átszaladó gerendák mozgalmasságát erősítik a térbe bejutó fény által létrehozott fény- árnyékhatások. A teret, ott ahol a szerkezet lehetővé tette (leginkább az új épületszerkezetekben) födém áttörésekkel könnyítettük ki. Ezekben, a nagyméretű áttöréseken keresztül juttatunk a térbe fényt, a szigorú raszteres szerkesztésű térben kontrasztosan jelennek meg a kör keresztmetszetű felülvilágítón bejutó fénykörök.

Az új épületben tiszta geometrikus épületszerkezeteket és formákat alkalmazunk, mindezt egy nagyon letisztult neutrális anyaghasználattal párosítottuk. A végeredmény, hogy a tér „felhasításain” keresztül a belső térből minden irányban kilát a szemlélődő, láthatja a fölé tornyosuló oktatási épületet. Ezáltal a tér kinyílik, megszűnik a nyomasztó bezárt térhatás.

Felülvilágítók:

Feladatuk az alacsony aulatér födémsíkjának bontása. A kör alaprajzú csonka kúp formájú „testek” direkt ellentétben állnak a raszteresen szerkesztett aulával és annak oszlopaival. A felülvilágítók feszültsége és méreteikből fakadó nagyvonalúsága az egész aulatér hatását változtatják meg.

Előadótermek:

Az előadótermek hasábszerű tömege a már korábban említett módon elválik a meglévő épülettömegetől. A termék előtt húzódó üveg folyosó a két épületet elválasztó üvegsáv folytatása. A két épület közé feszített üveg sík az épületek közül kiérve tömeggé válik, „testet ölt”.

Gerendák:

A gerendák a maguk egyszerű, neutrális mivoltukban az elválasztás és a kapcsolat teremtés eszközei is egyben. Az előadó tömbjének irányát meghatározó gerenda törése (a déli irányban nyit a tömeg) a szétválást erősíti. A párhuzamos síkktól eltérő síktörés feszültséget kelt a téren belül, ezt a feszültséget erősítik a tört gerendára merőleges kisebb gerendák, melyek, irányát tekintve eltérőek a belső térben található pillérek irányától. Ez a feszültség (a rendnek ellenmondó irányok) az, amitől az egyébként „üres” aula megtelik, és érdekessé válik

Az új északi folyosó:

A meglévő folyosó az aulához hasonlóan, szigorúan a funkcióját, vagy még azt sem tudta kiszorgálni. Geometriája túl keskeny volt ahhoz, hogy az ide nyíló előadótermeket kiszorgálja, és az innen, vagy ide érkező hallgatók tömegeit elvezesse. Az aulához hasonló belmagasságából következő nyomott térérzetét, csak az északi oldal teljes üveg felülete csökkentette.

A tervezés során ezt a szűk geometriát kellett feloldani. Egyértelműnek látszott a bővítés észak felé, a választott könnyűszerkezetes „doboz” homlokzathoz való csatlakoztatásával. A doboz az eredeti elgondolás szerint, az aula bővítményéhez hasonlóan nem ért hozzá a meglévő épülethez. A csatlakozást a padló síkja jelenti, az épület és a doboz közötti „szünet” adná meg azt az optikai leválasztást, ami a folyosót két részre osztja, a közlekedést és a folyosóra nyíló büfé fogyasztóterét választja szét. Ezt a szétválást erősítik a bennmaradó (eredeti homlokzati síkon futó) pillérek. A kiszélesített folyosó megszűnik csak folyosónak lenni, az aula részévé válik. Ez a kettő funkció egybe forr, az eredeti térformák megváltoznak, és egy sokkal összetettebb tér alakul ki. Az irányokból először azt gondolhatnánk,

hogy túl bonyolult, zsúfolt tér jön létre, azonban a letisztult szerkezeteknek, és azoknak kibontása üvegfelületek közbeiktatásával, mindegyik térrészből van optikai kapcsolat a külső térrel.

A „doboz”:

Ez az elem is, hasonlóan az előadók tömegéhez, külön áll az épület mellett, és a két szerkezet közötti feszültség teremt egy érdekes térérzetet. A dobozon belül létrejön egy kisebb belmagasságú tér, ezzel is jelölve annak funkcionális elkülönülését. Az alkalmazott burkoló anyagok az aulához hasonlóan neutrálisan tiszták, így csak szerkezetek által meghatározott, arányok, és formák érvényesülnek.

A labor tömb:

A meglévő épület legproblematisabb része, geometriáját és helyzetét tekintve is. Az épület csoport nyugatról két, keletről egy szintesenek mutatja magát. Az épületben főleg laborok találhatóak, melyekben gépészeti, villamos és geodéziai munkát folytatnak a hallgatók. Az épületegyüttes törtvonalban, széles épülettömegében nem túl arányos épületet eredményez. Az épület középső traktusában négy átrium udvar található. Azok azonban nem láthatják el funkciójukat, mert az évek során egyiket a másik után beépítették. Ezáltal az épület belseje leginkább egy rossz, sötét, bűzös pincéhez hasonlít, nem illik egy egyetem műszaki karához.

Építészeti szempontból, legfontosabbnak a „pincehatás” megszüntetését tartottuk. Ehhez nem is kellett mást tenni, mint az átrium udvaroknak visszaadni eredeti funkciójukat. Ezt kiegészítendő, a pince bekapcsolását az épület „életébe” (hallgatókkal kell feltölteni) egy hallgatói centrumot alakítottunk ki, mely kihasználja az átrium udvarok egyikét, és étellel tölti fel a „pincét”. Az érdekessége ennek a kapcsolatnak, hogy az átriumból vizsgálva a kávézó az emeleten található, ezért egy szerelt áttetsző teraszt alakítottunk ki az átriumba feszítve. A teraszt mindenképpen, áttört szerkezettel kívántuk megoldani, hogy az alsó szinten továbbra is funkcionáljon. Az átrium udvarokra nyíló nyílásokból eltávolítottuk a profilüveg szerkezetet és nyitható ablakszerkezetekre cseréltük. Így akárcsak az előzőekben említett helyeken, létrejön az optikai kapcsolat a belső tér és a külső tér között, ezzel megnő a belső tér. Ezekkel, az átlátásokkal kibontjuk a szerkezetet, és így érezhetővé tesszük a külső távolabbi síkokat. A teljes tömeg tekintetében (említettem már, hogy egy szétterülő lapos tömegű

épületről van szó) az átriumokat följük feszített, egyszerű geometrikus, szinte sík ponyva szerkezetekkel fednék le. Ez a tiszta szerkezet szolgálná az udvarok árnyékolását, de elsősorban a tömeg arányainak megváltoztatásában játszana nagy szerepet.

Összefoglalva:

Az épületen belüli építészeti törekvések könnyen összefoglalhatóak. Egy műszaki karhoz méltó, tiszta geometrikus, arányokkal bíró terek létrehozása volt a cél. Mentés legyen minden, felesleges „díszítéstől”, a tereket a szerkezetek egymás közötti feszültsége határozza meg. A berendezési tárgyak hasonló egyszerű elemként jelenjenek meg a térben, háttérbe húzódva, nem rivalizálva a szerkezetek által kialakított térstruktúrával.

1. TÉZIS:

Az épületen belüli mérnöki szerkezetekkel megoldható az adott tér „megtöltése”, létrehozhatók azok a térarányok, feszültségek, melyek szükségtelenné tehetik a későbbi belsőépítészeti tervezést és építést, melyek legtöbbször elfedik ezeket a szerkezeteket, és tompítják azok erejét. Ehhez nélkülözhetetlen az építés részéről a jó térlátás és konstruktóri gondolkodás, és a tiszta mérnöki szerkezetek szeretete.

2. TISZTA CSOMÓPONTOK, MINIMALIZÁLT FORMA

MIKSZÁTH HÁZ 2002-2007

Pécsett, a Mecseken, a Mikszáth utcában lévő telken, szőlővel beültetett kert, a kert közepén egy kis prэшáz. Ezekkel, a sorokkal jellemezhetném a telek régi arculatát. Ez lehetne jellemzése a hegyoldalnak is, de ez a kép már régóta hamis. A hegyoldal arculata megváltozott, kiskastélyok, nagykastélyok, társasházak és még folytathatnám. Nincs karaktere a hegynek. Sokszínűsége, építészeti karaktertelensége nem inspirál. Szerencsére akad néhány kivétel is.

Az épület:

A telek geometriája és tájolása egyértelműen kijelölték a helyet, ahol az épület elhelyezhető. A megrendelők igényei (tervezői ellen állás ide- vagy oda) egy nagy alapterületű épületről szóltak. A telekről déli irányban gyönyörű panoráma nyílik a városra. Ezen keretek közt egy egyértelmű forma adta magát, egy sokszor látott, de annál tisztább geometria, mely semmi mást nem tart szem előtt, mint a „nagybetűs panorámát”. Minden ennek a ténynek rendel alá.

Az új épület kialakításakor, ez és egy egyszerű puritán geometria lebegett a szemem előtt. Az épület méretei, a túlzott program miatt, hatalmasra nőttek. Ezt egy kiemelt középső, és egy kisebb visszahúzott emeleti tömeggel akartam ellensúlyozni. Az egyszerű geometriát minél tisztább, minimalizált szerkezettel, és a szerkezethez párosított anyaghasználattal oldottam meg. Nézzünk néhány fontosabb részletet az épületből:

A középső „hasáb”:

Az első gondolat, egy a telek közepén „lebegő” fehér hasáb volt. Egy egyszerű, lecsupaszított geometrikusforma, melyet a déli oldalán teljes szélességében és magasságában „perforálnám”, és létrejönne a már emlegetett „üres hasábforma”. A fehérén vakító tiszta geometria és a nagyméretű nyílás sötét felületének kontrasztja csak erősítené ezt a „monitor” hatást. Az összes mögöttes funkció egyenértékű lesz azáltal, hogy mind részesül a fantasztikus panorámából. A korrekt dobozforma létrehozásához elengedhetetlen volt a jó építéstechnológia, ezért az

egész épület monolit vasbeton (pillérek konzolok, lépcsők és födécek) szerkezetű. Az első sorokban említett lebegést az utcafront felől és déli irányból (lentről) lehet jól érzékelni. Ezáltal az épület nagy méretei ellenére könnyednek, karcsúnak tűnik. A hasáb déli frontja behúzódik a tömegbe, ezt a negatív hatást homlokzati anyagváltással erősítem, ezt a burkolatot kapja meg az emeleti hasáb.

Az emeleti fadóboz:

A középső tömeg és az emeleti doboz érdekes kapcsolatot teremtenek. A homlokzati síkokból és az anyag használatból egy folytonosság olvasható le. Optikailag olyan mintha az emelet tömege a középső hasábból kiemelt rész lenne. Az emeleti tömeg könnyebb szinte törékeny tömege technológiáját tekintve szerelt technológiájú fadóboz. A két egymásra ültetett tömeg ilyen szétválasztása erősíti az alsó rész monolitikusságát, és a felső rész, a fadóboz visszahúzásával néhány nézőpontból teljesen el is tűnik. A választott technológia, pedig lehetővé tette, hogy a szerkezetből következő homlokzati részletek (pillérek, homlokzati tömör frontok) lecsökkenjenek. Így az emeleten még inkább a homlokzati nyitás, az, ami dominál.

Bejáratok, és földalatti részek:

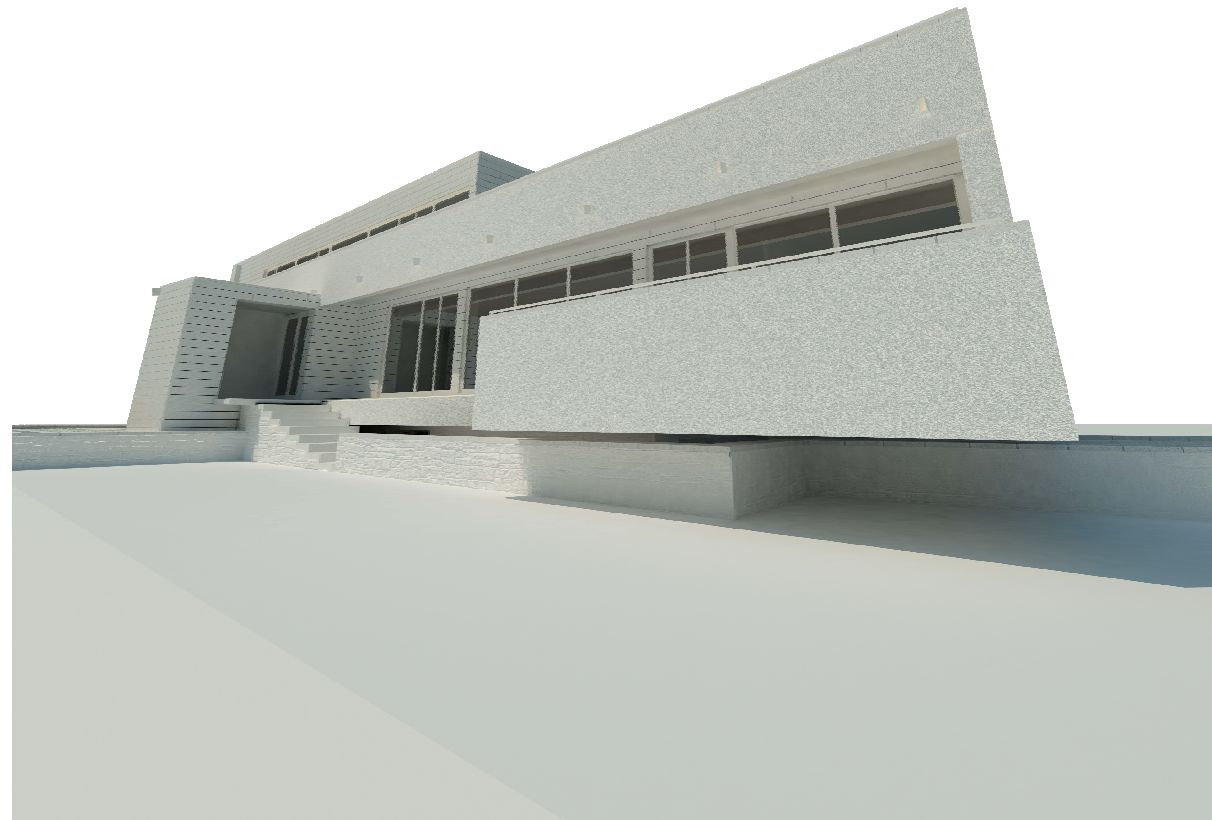
Az épület bejáratának megközelítése az épület mellett, a „föld alól” indul. Ez a megoldás még inkább kiemeli, és láthatóvá teszi a középső rész lebegését. Az épület mellett elhaladva átmegyünk az étkező terasz alatt, ami nem támaszkodik le sehová, a fejünk fölött lebeg. A szerkezetek egyszerűsége, tiszta geometriája kézzelfogható távolságba kerül, de nem mindenütt mutatkozik meg teljesen, így érve el a végső hatást.

Összefoglalva:

Az épület tiszta síkokból képzett geometrikus tömegeihez, az épületszerkezetek és technológiák által jutunk el. Az épületben látható szerkezetek az egyszerűséget és puritanizmust sugallják. Ez a két elem, a szerkezet és az egyszerű átlátható, tiszta forma határozza meg az egész épület karakterét, tiszta formavilágát.

2. TÉZIS:

Az arányos, tiszta formához, ami egy rendezett belső teret eredményez, elengedhetetlenül fontos a „tiszta” technológia, és a kivitelezhető egyszerű, de átgondolt (megtervezett) szerkezet.

3. MŰEMLEKI KÖRNYEZETBEN ALKALMAZHATÓ, LÁTTATOTT SZERKEZETEK

MEMI PASA FÜRDŐJE 2005

Pécs belvárosában történelmi korok építészeti emlékei találhatók egymás mellett, felett. Megtalálhatók itt a késő római emlékek, az ókeresztény várostemető együttese, a középkori püspökváros, a törökkor emlékei.

Építésként a legizgalmasabb kihívást jelentette az egyik közülük. A belváros „nyugati bejáratánál” a Ferencesek utcája elején található Memi Pasa fürdője. Érdekessége a régészeti emlékeknek, hogy a szakrális jellegű emléktől különbözik, mert ez az akkori mindennapokhoz hozzátartozó, pihenésre szolgáló épület maradványa. Ez a tény egy egészen más megvilágításba helyezi ezt az emléket. Egy kötetlenebb építészeti hozzáállást és egy szabadabb eszköz, anyag és forma használatot enged meg.

A terv:

Műemléki környezetbe építészeti szempontból és régészeti szempontból is korszerűt alkotni nem egyszerű feladat. Sok esetben nem is az építészeti megoldás jelenti a problémát. A mai műemléki felfogás, és a műemlékek bemutatása terén önmagukkal is ellenmondó álláspontot képviselnek a műemléki szakemberek. Hosszasan lehetne taglalni a különböző műemléki romok, városi szövetben elfoglalt helyük, méretük, állaguk szerinti védelmének lehetőségeit, de erre, ha lehet, nem térnék ki.

A Memi Pasa fürdője, mint azt említettem egy törökkori gőzfürdő fennmaradt részlete.

Részlet a műleírásból:

„A jelenlegi állapotról:

A 70-es években feltárt és bemutathatóvá tett Memi Pasa Hamam fürdője ma igen leromlott állapotban van, melynek oka az akkori idők műemlékvédelmében követett romkertszerű bemutatás következménye. A rom fedetlen kialakítása a falazatok pusztulását (szétfagyás, beázások, páralecsapódások, stb.) eredményezte és ez

problémát jelentett és jelent még ma is. A funkció nélküli hasznosítás méltatlan körülményeket eredményezett (szemetelés, emberi, állati ürülék, stb.), e tényezők miatt nem tölti be a terület, a Ferencesek utcája kezdetének vagy végpontjának lehetőségét.

Koncepcionális javaslat:

Mindenek előtt meg kell szüntetni a romkert jelleget és le kell fedni az együttest. Ezzel megszűnik az időjárás és a méltatlan használatból adódó károsodás.

Meg kell szüntetni a létesítmény „zsák jellegét” és funkcionálisan átjárhatóvá kell tenni. Alaprajzilag össze kell kötni a fürdő tereit, a kazánház előtti teret, a Ferences kolostor alatti pincerész tere és a Ferences templom földbe rejtőzködő nagyméretű szentéjének terét.

K-Ny irányban a Ferencesek utcájának hossz tengelyével párhuzamosan a szentély É-i oldalán egy le- és feljáró rámpát kell létesíteni, ezzel biztosíthatjuk az egymás után következő terek sorolását, egymásba kapcsolódását.

Természetesen az összekapcsolt terekhez funkciót is kell találni!

A nyári forrólevegőjű Pécs klímájához abszolút ideális módon illeszkedne egy vízfelület és ez a hasznosítás nem lenne idegen a valamikori török gőzfürdő funkciójától sem. A Hamam fedése egy feszített tükrű medencét jelentene, amely a Hamam K-i felét fedné le, a peremen átbukó filmszerű vízfüggöny rejtett fényekkel lenne megvilágítva így a rom éjjel is életre kelne.

Felmerülhet itt az üzemeltetés gazdaságosságának kérdése. Ennek megoldására javasoljuk, hogy a Székesegyháztól induló karszt forrás vizét használjuk fel, amely jelenleg az Esze Tamás utca csapadék vízvezetékébe van bekötve és a nagy hozamú forrásvíz így kárba megy. Ezt a forrásvizet kell bekapcsolni a készülő világörökség bejárati életvizet szimbolizáló vízjátékba, továbbá az első Séta téri szökőkútba, majd csorgó jelleggel tovább vinni D-i irányba és bekötni az Assisi Szt. Ferenc szobrot, majd innen eljuttathatjuk a forrásvizet a Hamam fürdő épület tetején található medencéhez.

A koncepció szerves része a Hamam épületegyüttesének felújítása, amelynek egyik fő károsítója a talajnedvesség elleni szigetelés hiánya. Ezért az építményt körbe kell ásni, drenázs rendszerű vízszigeteléssel kell ellátni, ezt a drenázst az újonnan létesített fel és lejáró rámpánál elhelyezett kútba kell bekötni. Ebbe a kútba kerül bevezetésre a rámpán lejövő csapadék is, illetve ennek a kútnak a vízszint szabályozásával, (szivattyúk segítségével) a Hamam vízszintes padló szigetelés hiányát is megpróbáljuk pótolni úgy, hogy a talajban lévő nedvességet távol tartjuk az építménytől.

Az alaprajzi rendszerről:

A kialakult tér lényegi középpontját a medence jelentené. Ez a felület (amely éjjel a födémáttöréseken átszűrődő fényekkel életre kelne) nyáron vízjátékkal, télen pedig gőzölgő felületével sugallná a Hamam (gőzfürdő) jellegét.

A koncepcióban fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a pécsi törökkori emlékek közül a Memi Pasa Hamam fürdője az egyetlen, amely a török mindennapokat bemutathatja. Így kiemelt szerepet játszhat a világörökség pufferzónájához tartozó egyéb emlékekkel. Az itt élő városlakó, vagy az ide látogató vendégek számára egy mozgalmas, élményekkel teli színpolt legyen a felújított Memi Pasa fürdő. Ehhez tartozna a kazánház előtti térben (1-es számú kiállító terem) és a Ferencesek kolostor pince részben elhelyezett kiállítás is, amely a török világi kultúra bemutatását interaktív módon, audio vizuális eszközökkel mutatná be.

A metszetről:

A metszeten jól követhető a koncepció. A Hamamot egy 25cm mélységű, feszített vízű medencével fedjük le, a lemezben üvegtégla betétekkel megoldható lenne, hogy a kiállítási térben egy érdekes fényjáték jöjjön létre. A fényjáték egy folyamatosan mozgó, vibráló (a víz felületén megtörő fény által létrejövő) hatást keltene, amely a fürdők belső tereinek viszonyait hozná létre. A másik fontos eleme a koncepciónak, hogy a 70-es években homokkal feltöltött füstvezető csatornáit feltárjuk, a homokot eltávolítjuk és acél tartós, járható üvegfödém alakítunk ki, az üvegfödém alatt intenzív világítást terveztünk, amely a török kori fürdő kultúra leglényegesebb technikai jellegét a füstvezető nyílások rendszerét teszi láthatóvá a látogató számára.

A metszet harmadik lényeges motívuma a Ferences templom szentéllyel párhuzamosan létesített fel- és lejáró rámpa, amely biztosítja a Hamam fürdő passzázsszerű hasznosítását, a zsák jelleg megszüntetésével, az átközlekedés biztosításával.

A negyedik elem, amely a tér struktúrájának meghatározó eleme (erősen nyújtott geometriája a Ferencesek utcájának hossz tengelyével párhuzamos) a választott anyaghasználat (táblás fémlemez) membránszerűen kialakított, török ornamentikával áttört acélszerkezetű doboz. A kialakult együttest az egységes térburkolat, illetve az új telepítésű növényzet és az ülőpadok teszik teljessé. A tér lényeges eleme lenne egy képzőművészeti kompozíció sor, amely táncoló derviseket ábrázolna. Konstruktív képzőművészeti megoldás lenne még a Hamam tepidárium részében szereplő fürdőző obeliszk szobor is.”

A múzeum térlefedése:

Az építészeti koncepció egyértelműen kiolvasható az előző sorokból. Fontos, hogy kiemeljem a tervben minimális építészeti elemek kerültek volna a romokra. Az egész terv lényegét a lefedés problematikája adja. Hogyan lehet a legkisebb szerkezet vastagsággal megoldani a romok lefedését, úgy, hogy az ne konkuráljon a romokkal. A kiválasztott építészeti eszköz, egy lehetetlenül egyszerű vízjáró vasbeton lemez lett. Ez a szerkezet megoldja a zárt tér képzését, a belső tér földemét, a földemen keresztül minimális, de annál látványosabban a természetes fény bejutását a „fürdő” térbe, és a külső tér központi eleme is egyben egy medence.

Ezzel egyértelműen a terv központi eleme. A szerkezet nem tűnik el, nincs beburkolva, nem próbál más lenni, mint ami.

A bejárat:

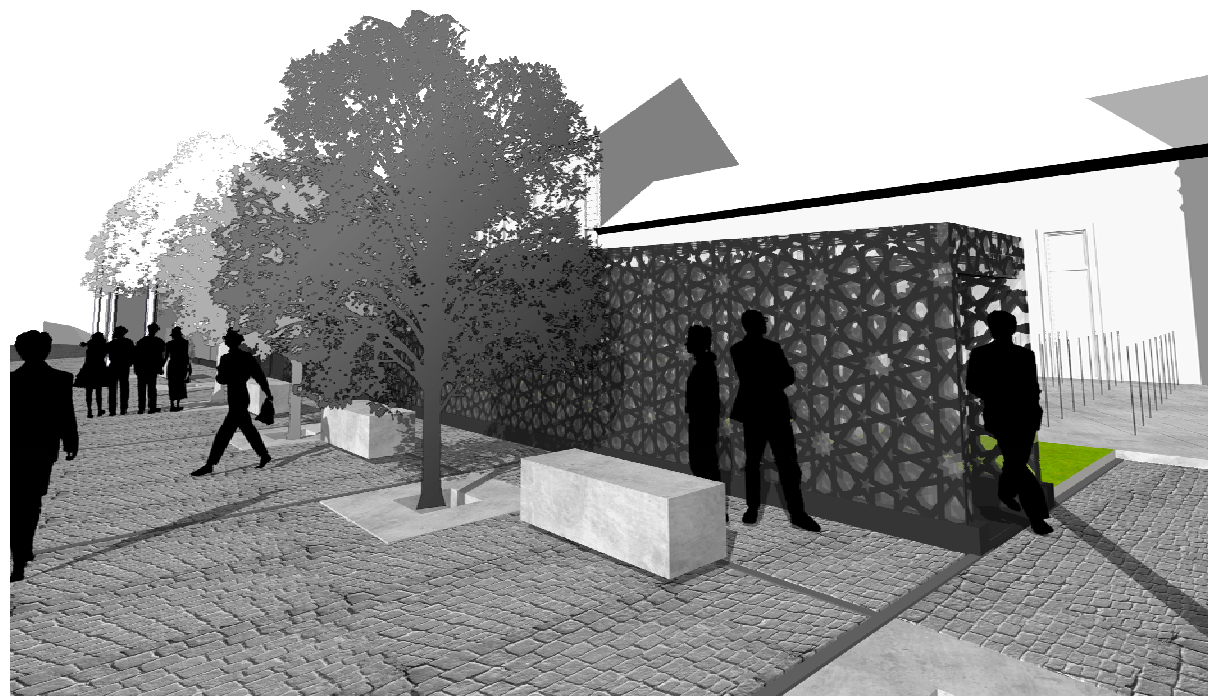
Az előző elemhez hasonlóan ez az építészeti szerkezet is több funkciót foglal magába. Az első és talán fontosabb funkció a bejárat kijelölése, egy erős irány meghatározása, ami, a múzeum, és a sétatér szempontjából nagyon fontos elemmé teszi ezt az egyébként „borzasztóan” egyszerű acél dobozt. Az, hogy ez a doboz mégsem legyen igazán egy zárt doboz, olyan mértékben perforáljuk, hogy szinte teljesen megszűnik doboznak lenni, szinte csak egy „kontúrjával” „jelzett szerkezetté” válik. Amellett, hogy áttetszővé lesz az arab ornamentikák által, és a kiválasztott acél anyaghasználat miatt mégis egy erős építészeti elem marad.

Összefoglalva:

A műemléki romokhoz méltó, az egykori funkcióra emlékeztető, azt kiemelő építészeti megoldáshoz egy igen egyszerű épület szerkezettel sikerült megadni a választ. Az épületben látható szerkezet az egyszerűséget és puritanizmust sugallják, a földem több funkciót is kielégít. Belsőépítészeti elemként és a külső térben egy folyamatosan változó „látványelemként” is működik. A bejárat acél doboza szintén ezt az egyszerűséget és tiszta anyaghasználatot ötvözi a funkcióval. Ez a két elem, a szerkezet és az egyszerű átlátható, tiszta forma határozza meg az egész épület karakterét, szinte teljesen észrevétlen mivoltát.

3. TÉZIS:

A műemléki környezetben vállaltan alkalmazott láttatott korszerű, modern épület szerkezetek kontrasztba kerülnek (de nem konkurálva) a védendő, bemutatandó műemlékekkel, ezáltal egy mai „steril” környezetbe helyezik azokat. Így a tervezett szerkezet lesz a műemlék háttére.

4. BELSŐÉPÍTÉSZETI MEGOLDÁSOK.

A SZERKEZETTERVEZÉS „LEGKIFINOMULTABB” OLDALA

C - PHARMA GYÓGYSZERTÁR 2004

Pécs, Árkád bevásárló központ Rákóczi úti bejárat melletti üzlet helye. Az üzlet utcafronti helyzete, elengedhetetlenül fontos a bele tervezendő funkció szempontjából. Építészeti kihívás, hogy az épület portálján keresztül milyen képet mutat majd a funkció. A megrendelő nyitottsága lehetőséget adott, hogy eltérjek a megszokott gyógyszerertári „prototípustól”.

Az üzlettér:

Az első gondolat, miután a területtel és az abba elhelyezendő funkciókkal tisztába kerültem, egy folyamatos mozgó felület kialakítása volt. Ez a felület a bejáratától indulva egészen a hátsó raktárig futna. A labor sterilitását egy áttetsző tejfehér sík mögé rejtettem. De az uralkodó elem maga a pult, és egy dupla pillér (mint meglévőség a bejárat mellett) szerepelne.

Az egész belső tér egy szerkezeti elemként, egy „testként jelenik meg, ami síkokra esik, hol elfogy, hol tejes fallá válik.

A pult:

Mindenképpen egy folyamatos, áramló lendületes formaként szerettem volna megfogalmazni, mely az egész officina teret körbeveszi. A kisméretű térben egy a térbe helyezett elemként működjön, úgy viselkedjen, mint egy szerkezet, ami síkjaira esik szét. Anyaghasználatában egy „műanyag” hatású tér alakul ki. Sok korian felülettel, három színben, a padlón linóleum burkolattal, ami követi a pult és a belső falak vonalát.

A „kirakat”:

Az épület homlokzata szempontjából a belső térben futó forma szolgál, mint „kirakati elem”. A homlokzattal párhuzamos falfelület ugyanazt a burkolatot kapja, mint a pult, így az is a „tárgy” részévé válik. A felületet csak az ajtók törik meg, melyek direkt kontrasztja, fémes „ipari” kinézete jelzi a mögöttes funkciót.

Összefoglalva:

A belsőépítészeti részletek jelentik a szerkezet tervezés „csúcsát”, precíz élek, tökéletes síkok, és minőségi anyaghasználat jellemzik. A megálmodott formához tökéletesen igazított szerkezeti csomópontok, és precíz kivitelezés szükségesek.

3. TÉZIS:

A belsőépítészetben használt anyagokat a tervezett formához kell párosítani, ha az anyag tulajdonságai, ütköznek a formával, az ellentétet nem lehet csomóponttal feloldani. A térben elképzelt elem csak ennek a két elemnek (forma és anyag) tökéletes együtteseként érheti el a kívánt hatást.

IV. ÖSSZEGRZÉS

A bemutatott épületek keresztül az épületszerkezetek épületen belüli fontosságát szerettem volna bemutatni. A különböző építészeti feladatokban más és más módon viselkedő, de hasonló fontosságú részleteket. Építészként az általam tervezett épületekben a legfontosabb elemként kezelem ezeket, a szerkezeti részleteket. Fontosnak tartottam kifejezni, hogy milyen tisztelettel kezelem a részleteket, melyek nélkül, szerintem, nem lehet korrekt, jó arányokat és tereket létrehozni az épületekben. Az épületen belüli szép arányú szerkezetek által nyeri el az épület karakterét és tömeg arányát, a szerkezetek megfelelő tervezésével képesek belsőépítészeti elemként is a belsőteret megtölteni.

„Szeretném megjegyezni, hogy az építészet és az építészeti részletek bizonyos mértékig kapcsolatban állnak a biológiával. Talán a kifejlett lazacokhoz vagy pisztrángokhoz tudnám őket hasonlítani. Nem születnek éretten, még csak nem is abban a tengerben, vagy azokban a vizekben, ahol később élni fognak. Sok száz kilométerre születnek későbbi életterüktől. Ahol a folyók még csak patakok, keskeny, csillogó erek a hegyek szorításában... életterüktől oly távol, mint amilyen távol vannak az ember szellemi élete és ösztönös ráérzései mindennapi munkájától. És ahogy a halak szervezetének kifejlődéséhez időre van szükség, ugyanúgy igényel időt minden, ami gondolataink világában fejlődik és kristályosodik. Az építészetnek minden más alkotómunkánál inkább szüksége van erre az időre.”

Alvar Aalto